

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત વડી અદાલતમાં

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૩૬૬/૧૯૯૨

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.એમ. પંચાલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.એચ. કાદરી

=====

શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	ના
રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	ના
શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના

શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના
શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	ના

=====

ગુજરાત રાજ્ય

વિરુદ્ધ

ઠાકરડા ભીખાજી નથાજી

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા તરફે શ્રી એસ.આર. દિવેદીયા, એ.પી.પી.

સામાવાળાઓને બજવાણી થયેલ છે.

=====

કોરમ : ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.એમ. પંચાલ અને

ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.એચ. કાદરી

નિર્ણયની તારીખ: ૨૬/૦૪/૯૯

મૌખિક ચુકાદો

(ન્યાયમૂર્તિ પંચાલ દ્વારા)

૧. વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, મહેસાણા દ્વારા સેશન્સ કેસ નં. ૯૩/૮૭ માં તારીખ ૭ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૨ ના ચુકાદા અને હુકમ મારફતે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૪ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૩૦૨, ૩૦૭ અને બોમ્બે પોલીસ એક્ટની કલમ ૧૩૫ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓમાંથી સામાવાળાઓને નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો, જે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી હાલની અપીલમાં પડકારનો વિષય છે.

૨. ફરિયાદપક્ષનો કેસ ટૂંકમાં એવો છે કે તારીખ ૨૯ માર્ચ, ૧૯૮૭ ના રોજ હોબાળો સાંભળીને, ફરિયાદી પોતાના ખળા તરફ ઘટનાસ્થળે દોડી ગયા અને જોયું કે આરોપી નં. ૧ અને ૨ ના હાથમાં ધારિયાં હતાં; જ્યારે આરોપી નં. ૩ ના હાથમાં લાકડી હતી. ફરિયાદીએ વધુમાં જોયું કે તેમનો ભાઈ છગનજી જમીન પર લોહીલુહાણ હાલતમાં ઈજાગ્રસ્ત પડેલો હતો અને ફરિયાદીના પુત્ર સરદારજીના માથામાંથી લોહી વહી રહ્યું હતું; જ્યારે આરોપીઓ ઘટનાસ્થળેથી ભાગી રહ્યા હતા. ફરિયાદપક્ષના જણાવ્યા અનુસાર, ફરિયાદીએ બૂમાબૂમ કરી, જેના પરિણામે ઠાકોર બળદેવજી રમતાજી અને અન્ય લોકો ઘટનાસ્થળે એકઠા થઈ ગયા હતા. ફરિયાદીના પુત્ર સરદારજીએ ફરિયાદી સમક્ષ એવું જણાવ્યું હોવાનું કહેવાય છે કે આરોપીઓએ છગનજી પર હુમલો કર્યો હતો અને જ્યારે તેણે

વચ્ચે પડવાનો પ્રયાસ કર્યો ત્યારે સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા તેના માથામાં લાકડીનો ફટકો મારવામાં આવ્યો હતો. ઇજાગ્રસ્ત છગનજી તેમજ ઇજાગ્રસ્ત સરદારજીને સિવિલ હોસ્પિટલ, કલોલ ખાતે ખસેડવામાં આવ્યા હતા અને છગનજીની હાલત નાજુક બનતાં, ઇજાગ્રસ્તોને સિવિલ હોસ્પિટલ, અમદાવાદ ખાતે રીફર કરવામાં આવ્યા હતા જ્યાં ઇજાગ્રસ્ત છગનજી સારવાર દરમિયાન ઇજાઓથી મૃત્યુ પામ્યા હતા. ફરિયાદી કુલાજી આતાજી મેડા-અડરાજ ગામે ગયા હતા જ્યાં આ બનાવ બન્યો હતો અને ત્યાંથી ફરિયાદ નોંધાવવા માટે બાવલુ પોલીસ સ્ટેશન ગયા હતા. ફરિયાદપક્ષના જણાવ્યા મુજબ, તારીખ ૩૦ માર્ચ, ૧૯૮૭ ના રોજ સવારે આશરે ૬.૦૦ વાગ્યે ફરિયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી અને બાવલુ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૪ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૩૦૨, ૩૦૭, ૩૨૬, ૩૨૪, ૩૨૩ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે બાવલુ પોલીસ સ્ટેશનના ફર્સ્ટ ગુના રજિસ્ટર નં. ૨૬/૮૭ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી. સદર ફરિયાદની તપાસ બાવલુ પોલીસ સ્ટેશનના પોલીસ સબ ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે ફરજ બજાવતા શંકરજી નવલરામ ગઢવી દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તપાસ કરનાર અમલદારે ઘટનાસ્થળની મુલાકાત લીધી હતી અને જેઓ કેસની હકીકતોથી વાકેફ હોવાનું જણાયું હતું તેમના નિવેદનો નોંધ્યા હતા. સામાવાળાઓની તારીખ ૨ એપ્રિલ, ૧૯૮૭ ના રોજ ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને સામાવાળાઓ દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતીના આધારે ગુનો કરવામાં વપરાયેલા ગુનાહિત હથિયારો કબજે કરવામાં આવ્યા હતા. બાવલુ પોલીસ સ્ટેશનમાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધાયો તે પહેલાં, શાહીબાગ પોલીસ

સ્ટેશનની ચોકીના હેડ કોન્સ્ટેબલ દ્વારા શબ પર ઇન્કવેસ્ટ પંચનામું કરવામાં આવ્યું હતું. જે હેડ કોન્સ્ટેબલે ઇન્કવેસ્ટ રિપોર્ટ તૈયાર કર્યો હતો, તેમણે શબને પોસ્ટમોર્ટમ તપાસ માટે મોકલ્યું હતું અને ડૉ. સુનિલકુમાર મદનલાલ લાડ દ્વારા શબનું પોસ્ટમોર્ટમ કરવામાં આવ્યું હતું. તપાસ દરમિયાન કબજે કરવામાં આવેલી ગુનાહિત વસ્તુઓ વિશ્લેષણ માટે ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં મોકલવામાં આવી હતી. સક્ષમ સત્તાવાળાઓ પાસેથી જરૂરી અહેવાલ મળ્યા બાદ અને તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, સામાવાળાઓ સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૪ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૩૦૨, ૩૨૫, ૩૨૬ અને બોમ્બે પોલીસ એક્ટની કલમ ૧૩૫ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળનો ગુનો માત્ર સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા દ્રાયલ ચલાવવા પાત્ર હોવાથી, કેસ દ્રાયલ માટે સેશન્સ કોર્ટ, મહેસાણાને કમિટ કરવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, જેમને કેસ દ્રાયલ માટે સોંપવામાં આવ્યો હતો, તેમણે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૪ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૩૦૨, ૩૦૭ અને બોમ્બે પોલીસ એક્ટ, ૧૯૫૧ ની કલમ ૧૩૫ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે આંક ૧ પર આરોપીઓ સામે તહોમતનામું ઘડ્યું હતું. સામાવાળાઓને તહોમતનામું વાંચી સંભળાવીને સમજાવવામાં આવ્યું હતું, જેમણે ગુનાની ના પાડી હતી અને દ્રાયલની માંગણી કરી હતી. તેથી, પોતાના કેસને સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે (૧) ફરિયાદી કુલાજી આતાજી, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧, આંક ૧૬, (૨) ઉદાજી આતાજી, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૨, આંક ૧૮, (૩) પટેલ સુરેશ અમૃતલાલ, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં.

૩, આંક ૧૯, (૪) જશવંતભાઈ પુરુષોત્તમદાસ, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૪, આંક ૨૧, (૫) બાબુભાઈ ધુળાભાઈ પ્રજાપતિ, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૫, આંક ૨૪, (૬) કાસમમિયાં ઉસ્માનમિયાં, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૬, આંક ૨૬, (૭) રણછોડજી ડોલાજી, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૭, આંક ૩૦, (૮) સરદારજી કુલાજી, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૮, આંક ૩૧, (૯) હરેન હિંમતલાલ પરીખ, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૯, આંક ૩૨, (૧૦) હયાતખાન અબ્દુલખાન, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧૦, આંક ૩૪, (૧૧) ડૉ. સુનિલકુમાર મદનલાલ લાડ, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧૧, આંક ૩૯, અને (૧૨) તપાસ કરનાર અમલદાર શ્રી શંકરલાલ નવલસિંહ ગઢવી, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧૨, આંક ૪૧ ની તપાસ કરી હતી. ફરિયાદપક્ષે સામાવાળાઓ સામે ગુનો સાબિત કરવા માટે દસ્તાવેજ પુરાવા પણ રજૂ કર્યા હતા, જેવા કે આંક ૧૨ પર ઇન્ડવેસ્ટ રિપોર્ટ, આંક ૧૭ પર કુલાજી આતાજી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ, આંક ૨૦ પર ઘટનાસ્થળનું પંચનામું, આંક ૨૫ પર ઘટનાસ્થળનો નકશો, આંક ૨૭ પર કેસ ડાયરીની નોંધ, આંક ૩૩ પર ઇજાગ્રસ્ત સરદારજીની ઇજાઓ અંગેનું મેડિકલ સર્ટિફિકેટ, આંક ૪૦ પર મરણ જનાર છગનજીની પોસ્ટમોર્ટમ નોંધો, આંક ૪૩ પર ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરી પાસેથી મળેલ અહેવાલ વગેરે. તપાસ કરનાર અમલદારની તપાસ કરતાં પહેલાં, સામાવાળાઓ દ્વારા આંક ૩૫ પર એક અરજી રજૂ કરવામાં આવી હતી જેમાં અદાલતને ફરિયાદીને પુનઃ બોલાવવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી, કારણ કે સામાવાળાઓ સદર સાક્ષી સમક્ષ બચાવપક્ષનો કેસ મૂકવા માંગતા હતા. જોકે, વિદ્વાન જજે તારીખ ૨૭ ડિસેમ્બર,

૧૯૯૧ ના હુકમ મારફતે સદર અરજી ફગાવી દીધી હતી. સામાવાળાઓએ આંક ૪૪ પર એક અરજી પણ રજૂ કરી હતી જેમાં સિવિલ હોસ્પિટલ, અમદાવાદના સંબંધિત કર્મચારીને કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૯૧ હેઠળ સરદારજીની ઇજાઓ સંબંધિત મેડિકલ કાગળો રજૂ કરવા માટે સમન્સ જારી કરવા અદાલતને વિનંતી કરવામાં આવી હતી જેમાં તબીબી અધિકારી દ્વારા ઇજાગ્રસ્ત દ્વારા વર્ણવ્યા મુજબ હુમલાનો ઇતિહાસ નોંધવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન જજ દ્વારા સદર અરજી મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને તે મુજબ તારીખ ૨૪ જાન્યુઆરી, ૧૯૯૨ ના રોજ સમન્સ જારી કરવામાં આવ્યું હતું, જેના અનુસંધાને ઇજાગ્રસ્ત સરદારજી દ્વારા વર્ણવ્યા મુજબ કાગળો પર નોંધાયેલા હુમલાના ઇતિહાસ સાથેના મેડિકલ કાગળો આંક ૪૫/૧ પર રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓનો પુરાવો નોંધવાનું પૂર્ણ થયા પછી, વિદ્વાન જજે કેસ પર સામાવાળાઓને સામાન્ય પ્રશ્નો પૂછ્યા હતા અને કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ તેમના વિશેષ નિવેદનો નોંધ્યા હતા. તેમના નિવેદનોમાં, સામાવાળાઓએ ફરિયાદપક્ષના કેસનો ઇનકાર કર્યો હતો. જોકે, સામાવાળાઓ પૈકી કોઈના દ્વારા બચાવમાં કોઈ પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો.

૩. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરતાં, વિદ્વાન જજે અવલોકન કર્યું હતું કે ફરિયાદી દ્વારા ફરિયાદ આપવાના હેતુસર બાવલુ પોલીસ સ્ટેશને ગયા હોવાનું દર્શાવતો રજૂ કરાયેલ પુરાવો વિશ્વસનીય નથી, કેમ કે પુરાવો દર્શાવે છે કે ફરિયાદ મેડા-અડરાજ આઉટપોસ્ટ ખાતે આપવામાં આવી

હતી. વિદ્વાન જજે તારણ કાઢ્યું હતું કે ફરિયાદીના જણાવ્યા મુજબ, તારીખ ૩૦ માર્ચ, ૧૯૮૭ ના રોજ કોઈ પોલીસકર્મી મેડા-અડરાજ ગામે આવ્યા ન હતા અને તેથી તારીખ ૩૦ માર્ચ, ૧૯૮૭ ના રોજ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હોવાનો ફરિયાદપક્ષનો કેસ શંકાસ્પદ હતો. વિદ્વાન જજે ઠરાવ્યું હતું કે તપાસ કરનાર અમલદારનો પુરાવો દર્શાવે છે કે ફરિયાદ હેડ કોન્સ્ટેબલ, શાહીબાગ પોલીસ સ્ટેશન સિવિલ ચોકી સમક્ષ નોંધાવવામાં આવી હતી અને તેથી ફરિયાદપક્ષનો સમગ્ર કેસ બિલકુલ વિશ્વસનીય ન હતો. વિદ્વાન જજે નોંધ્યું હતું કે બનાવ સમયે કહેવાતા પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી ઉદાજી આતાજીની હાજરીનો ઉલ્લેખ ફરિયાદી કુલાજી આતાજી દ્વારા અદાલત સમક્ષના તેમના મૂળ પુરાવામાં કે તેમની ફરિયાદમાં કરવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી ઉદાજી આતાજીએ બનાવ જોયો હોવાનો કેસ સાબિત થયો ન હતો. તબીબી પુરાવા અને ઇજાગ્રસ્તની જુબાનીના મૂલ્યાંકન પર, વિદ્વાન જજે એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો હતો કે ઇજાગ્રસ્તના પુરાવાને તબીબી પુરાવાનું સમર્થન મળતું ન હતું અને તેમણે બનાવ બિલકુલ જોયો ન હતો. વિદ્વાન જજે નોંધ્યું હતું કે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૧૫૭ હેઠળ વિચાર્યા મુજબનો અહેવાલ સંબંધિત વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને ગેરવાજબી વિલંબ પછી મોકલવામાં આવ્યો હતો અને તે વિલંબનો કોઈ ખુલાસો ન કરાયો હોવાથી, ફરિયાદપક્ષનો કેસ માનવા યોગ્ય ન હતો. આખરી પૃથક્કરણમાં, વિદ્વાન જજે તારીખ ૭ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૨ ના ચુકાદા અને હુકમ મારફતે સામાવાળાઓને શંકાનો લાભ આપ્યો હતો, જેના પરિણામે હાલની અપીલ ઉપસ્થિત થઈ છે.

૪. રાજ્ય સરકાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ.આર. દિવેટીયાએ રજૂઆત કરી હતી કે ઇજાગ્રસ્તનો પુરાવો સ્થાપિત કરે છે કે તેઓ ઘટનાસ્થળે હાજર હતા અને સામાવાળા નં. ૩ ના હાથે તેમને ઇજાઓ થઈ હતી અને તેથી સામાવાળાઓ સામે જે ગુનાઓનું તહોમતનામું મૂકવામાં આવ્યું હતું તે ગુનાઓ માટે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેમને દોષિત ઠેરવવા જોઈતા હતા. વિદ્વાન વકીલે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે રેકર્ડ પરનો તબીબી પુરાવો માત્ર ઇજાગ્રસ્તને જ નહીં પરંતુ ફરિયાદીને પણ સમર્થન આપે છે અને તેથી ટ્રાયલ કોર્ટે નોંધેલો નિર્દોષ છૂટકારો રદ કરવો જોઈએ. એવી માંગણી કરવામાં આવી હતી કે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા સમગ્ર પુરાવા પર અને પુરાવાના સાચા મૂલ્યાંકન પર, આરોપીઓને દોષિત ઠેરવવા જોઈતા હતા અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૪ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૩૦૨, ૩૦૭ અને બોમ્બે પોલીસ એક્ટની કલમ ૧૩૫ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે સજા થવી જોઈતી હતી.

૫. વિદ્વાન એ.પી.પી. દ્વારા અમને રેકર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવા તરફ દોરી જવામાં આવ્યા છે. અમારા મતે, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈપણ રજૂઆતોમાં કોઈ તથ્ય નથી અને અપીલ સ્વીકારી શકાય તેમ નથી. ફરિયાદીએ પોતાની જુબાનીમાં દાવો કર્યો છે કે તેઓ ફરિયાદ નોંધાવવાના હેતુસર બાવલુ પોલીસ સ્ટેશને ગયા હતા અને તેમના દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતી બાવલુ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધવામાં આવી હતી; જ્યારે આંક ૩૪ પર નોંધાયેલ કોન્સ્ટેબલ હયાતખાન અબ્દુલખાનનો પુરાવો સાબિત કરે છે કે ફરિયાદી કુલાજી આતાજીએ પોતાની ફરિયાદ મેડા-અડરાજ

આઉટપોસ્ટ ખાતે આપી હતી અને તપાસ કરનાર અમલદારનો પુરાવો દર્શાવે છે કે પ્રથમ માહિતી અહેવાલ સિવિલ ચોકી આઉટપોસ્ટ, શાહીબાગ પોલીસ સ્ટેશન, અમદાવાદ ખાતે નોંધાવવામાં આવ્યો હતો. આમ, ફરિયાદ દાખલ કરવા બાબતે જ ફરિયાદપક્ષ દ્વારા સુસંગત કે સચોટ પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી. શબનું પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર ડૉક્ટરની આંક ૩૯ પર તપાસ કરવામાં આવી છે. તેમણે પોતાની જુબાનીમાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે તેમને પોસ્ટમોર્ટમ માટે છગનજી આતાજીનું શબ શાહીબાગ પોલીસ સ્ટેશન તરફથી મળ્યું હતું અને આંક ૪૦ પર રજૂ કરાયેલી પોસ્ટમોર્ટમ નોંધો દર્શાવે છે કે શબ હેડ કોન્સ્ટેબલ, પોલીસ સ્ટેશન સિવિલ ચોકી દ્વારા લાવવામાં આવ્યું હતું. તેનો અર્થ એ થાય કે મરણ જનાર છગનજીના સંબંધમાં કોન્સ્ટેબલ ગુનો બન્યા અંગેની કેટલીક માહિતી સિવિલ હોસ્પિટલ ખાતે સ્થાપિત આઉટપોસ્ટ પર આપવામાં આવી હતી. શાહીબાગ પોલીસ સ્ટેશનની સિવિલ ઓ.પી.ડી. ના હેડ કોન્સ્ટેબલ દ્વારા તારીખ ૨૯ માર્ચ, ૧૯૮૭ ના રોજ રાત્રે ૯.૩૦ થી ૧૦.૦૦ વાગ્યા દરમિયાન મેડા-અડરાજ ગામના રહેવાસી એવા રામાજી સેંધાજી ઠાકોર અને રણછોડજી ડોલાજી ઠાકોરની હાજરીમાં શબ પર ઈન્કવેસ્ટ પણ ભરવામાં આવ્યું હતું. પોસ્ટમોર્ટમ નોંધો સાથે વંચાણે લેતાં ઈન્કવેસ્ટ રિપોર્ટની વિગતો સ્પષ્ટપણે સાબિત કરે છે કે છગનજીની સારવાર કરનાર ડૉ. એચ.એચ. પરીખે ઈજાગ્રસ્ત છગનજીનું અવસાન થતાં પોલીસ કોન્સ્ટેબલ વખતસિંહને જરૂરી માહિતી આપી હતી અને પોલીસ કોન્સ્ટેબલ વખતસિંહે બદલામાં સિવિલ ઓ.પી.ડી., શાહીબાગ પોલીસ સ્ટેશનના હેડ કોન્સ્ટેબલને જરૂરી માહિતી આપી હતી, જેમણે શબ પર ઈન્કવેસ્ટ

ભર્યું હતું. આવા સંજોગોમાં, એ બાબતમાં કોઈ શંકા રહેતી નથી કે ફરિયાદી કુલાજી આતાજી દ્વારા બાવલુ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે દાખલ કરવામાં આવેલી કહેવાતી એફ.આઈ.આર. એ કોન્સ્ટેબલ ગુનો બનવા સંબંધિત એફ.આઈ.આર. નથી અને તે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૧૬૨ થી બાધિત છે. એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે હેડ કોન્સ્ટેબલ, શાહીબાગ પોલીસ સ્ટેશન સિવિલ ચોકી દ્વારા આપવામાં આવેલી એફ.આઈ.આર. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા કેસના રેકર્ડ પર લાવવામાં આવી નથી અને તેથી અદાલતથી મહત્વપૂર્ણ પુરાવો છુપાવવા બદલ ફરિયાદપક્ષ વિરુદ્ધ જરૂરી પ્રતિકૂળ અનુમાન દોરવું પડશે. ફરિયાદીએ પોતાની જુબાનીમાં ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે તારીખ ૩૦ માર્ચ, ૧૯૮૭ ના રોજ મેડા-અડરાજ ગામે પોલીસ દ્વારા કોઈ તપાસ કરવામાં આવી ન હતી, પરંતુ કેસનું રેકર્ડ દર્શાવે છે કે બનાવના સ્થળનું પંચનામું તારીખ ૩૦ માર્ચ, ૧૯૮૭ ના રોજ તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું અને સદર સ્થળ ખુદ ફરિયાદી દ્વારા બતાવવામાં આવ્યું હતું. આમ, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે ફરિયાદીને સત્ય પ્રત્યે કોઈ આદર નથી અને તેમણે પરસ્પર વિરોધી નિવેદનો કર્યા છે જેથી તેમનો પુરાવો અવિશ્વસનીય બને છે. વિદ્વાન જજે યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યું છે કે ઘટના બની તે સમયે ઇજાગ્રસ્ત સરદારજી હાજર ન હતા, કે સાક્ષી ઉદાજી કુલાજી પણ હાજર ન હતા. જોકે ઇજાગ્રસ્તે અદાલત સમક્ષના પોતાના પુરાવામાં એવો દાવો કર્યો હતો કે સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા તેમને લાકડીનો ફટકો મારવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ સિવિલ હોસ્પિટલ, કલોલ ખાતે તેમના દ્વારા જણાવવામાં આવેલો ઇતિહાસ દર્શાવે છે કે બે વ્યક્તિઓ દ્વારા 'દાંતારી' વડે તેમના પર હુમલો કરવામાં આવ્યો

હતો. એ જણાવી શકાય કે ખેડેલા ખેતરમાં ઢેફાં (માટી કે માટીના પિંડ) ભાંગવા માટેનું 'દાંતારી' એક ઓજાર છે. ઇજાગ્રસ્ત દ્વારા વર્ણવવામાં આવેલો હુમલાનો ઇતિહાસ એવો હતો કે તેમના પર બે વ્યક્તિઓ દ્વારા હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો અને અદાલત સમક્ષ તેમના દ્વારા દાવો કરવામાં આવ્યો તેમ એક વ્યક્તિ દ્વારા નહીં અને તેમના પર લાકડી વડે નહીં પરંતુ 'દાંતારી' વડે હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો. વળી, એ પણ ધ્યાને આવ્યું હતું કે તેમને હથેળી પર ઇજા થઈ હતી. અદાલત સમક્ષના પોતાના મૂળ પુરાવામાં, આ સાક્ષીએ પોતાની હથેળી પર કેવી રીતે ઇજા થઈ તે અંગે કોઈ ખુલાસો આપ્યો નથી. ઇજાગ્રસ્ત સાક્ષીએ પોતાની જુબાનીમાં વધુમાં એવો દાવો કર્યો હતો કે સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા તેમને લાકડીનો એક ફટકો મારવામાં આવ્યો હતો; જ્યારે રેકર્ડ પરનો તબીબી પુરાવો સ્પષ્ટપણે સાબિત કરે છે કે ઇજાગ્રસ્તને એક કરતાં વધુ ફટકા મારવામાં આવ્યા હતા. જો વાસ્તવમાં બનાવ દરમિયાન ઇજાગ્રસ્તને ઇજાઓ થઈ હોત, તો તેઓ સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા પોતાને મારવામાં આવેલા ફટકાઓની સંખ્યા વર્ણવવામાં ચૂક્યા ન હોત. આમ, એ બાબતમાં કોઈ શંકા રહેતી નથી કે તેમનો પુરાવો રેકર્ડ પરના તબીબી પુરાવા સાથે સંપૂર્ણપણે અસંગત છે અને તેથી તેમનો પુરાવો અવિશ્વસનીય છે. અગાઉ અવલોકન કર્યા મુજબ, ફરિયાદી કુલાજી આતાજીએ અદાલત સમક્ષના પોતાના મૂળ પુરાવામાં કે તેમના જણાવ્યા મુજબ બાવલુ પોલીસ સ્ટેશને નોંધાવેલી પોતાની કહેવાતી એફ.આઈ.આર. માં કહેવાતા પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી ઉદાજી આતાજીની હાજરીનો કોઈ ઉલ્લેખ કર્યો નથી. જો ઉદાજી આતાજી જે ફરિયાદીના સગા ભાઈ છે, તેમણે પ્રશ્નવાળો બનાવ જોયો હોત, તો

ફરિયાદી અદાલત સમક્ષ પોતાની જુબાનીમાં અથવા પોતાના દ્વારા નોંધાવેલી ફરિયાદમાં આ મહત્વપૂર્ણ હકીકતનો ઉલ્લેખ કરવામાં ચૂક્યા ન હોત. ફરિયાદપક્ષના કેસમાં આ સ્પષ્ટ ખામીઓ ઉપરાંત, વધુ એક પરિબળ ધ્યાને લેવું જરૂરી છે. જોકે બનાવ તારીખ ૨૯ માર્ચ, ૧૯૮૭ ના રોજ સાંજે ૬.૦૦ વાગ્યે બન્યો હતો, છતાં કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૧૫૭ હેઠળ જરૂરી અહેવાલ સંબંધિત વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને માત્ર તારીખ ૧ એપ્રિલ, ૧૯૮૭ ના રોજ બપોરે આશરે ૧.૩૦ વાગ્યે મોકલવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને અહેવાલ મોકલવામાં આશરે ૫૦ થી ૫૫ કલાકનો વિલંબ થયો હતો, પરંતુ તપાસ કરનાર અમલદાર કે કોન્સ્ટેબલ હયાતખાન પૈકી કોઈના દ્વારા વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને તુરંત અહેવાલ કેમ ન મોકલાયો તે અંગે કોઈ ખુલાસો આપવામાં આવ્યો નથી. આ બાબત શંકા ઉપજાવે છે કે યોગ્ય વિચારણા પછી સામાવાળાઓ સામે કેસ ઊભો કરવામાં આવ્યો હતો અને તે પણ શબ્દનું ઈન્કવેસ્ટ ભર્યા પછી. પ્રત્યક્ષ પુરાવાના કેસમાં ફરિયાદપક્ષ માટે હેતુ (મોટિવ) સાબિત કરવો જરૂરી નથી તેમ છતાં, આ કેસમાં હેતુ સાબિત કરવામાં ફરિયાદપક્ષની નિષ્ફળતા મહત્વ ધારણ કરે છે, કારણ કે સમગ્ર ફરિયાદપક્ષનો કેસ અને સાક્ષીઓનું વર્તન માત્ર શંકાથી મુક્ત નથી પરંતુ અત્યંત અકુદરતી છે. કેસની સમગ્ર હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાને લેતાં, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે વિદ્વાન જજે યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કર્યું છે અને વિદ્વાન જજ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા સામાવાળાઓના સુસ્થાપિત નિર્દોષ છૂટકારામાં દખલ કરવાનો કોઈ આધાર જણાતો નથી.

૬. આ નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલ છે જેમાં અદાલત નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમમાં દખલ કરવામાં સામાન્ય રીતે સાવચેતી રાખે છે. ફરિયાદપક્ષના કેસની ક્ષતિઓ બાબતના મૂળ સુધી જાય છે અને ફરિયાદપક્ષના કેસ પર ગંભીર ફટકો મારે છે. આવા કેસમાં, ખાસ કરીને જ્યારે સાક્ષીઓની વર્તણૂકનું અવલોકન કરવાની તક મેળવનાર વિદ્વાન જજનો વિશ્વાસ પુરાવો સંપાદિત કરી શક્યો ન હોય, ત્યારે નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ બાજુ પર રાખવો સલામત રહેશે નહીં. વિદ્વાન જજ દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે અમે સામાન્ય રીતે સંમત હોવાથી, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓના પુરાવાનું પુનરાવર્તન કરવું કે વિદ્વાન જજ દ્વારા નિર્દોષ છોડવા માટે આપવામાં આવેલા કારણો ફરીથી જણાવવા જરૂરી જણાતા નથી અને અમારા મતે, વિદ્વાન જજે લીધેલા વલણ સાથે સામાન્ય સહમતિ દર્શાવવી એ કેસની હકીકતોમાં પૂરતી રહેશે. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા (૧) ગિરિજા નંદિની દેવી અને અન્ય વિરુદ્ધ બિજેન્દ્ર નારાયણ ચૌધરી, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૭ એસ.સી. ૧૧૨૪, અને (૨) કર્ણાટક રાજ્ય વિરુદ્ધ હેમા રેડ્ડી અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૧ એસ.સી. ૧૪૧૭ ના કેસોમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણયોને ધ્યાને લેતાં પણ આ સ્થિતિ છે. પુરાવાના એકંદર મૂલ્યાંકન પર, અમને ખાતરી છે કે સામાવાળાને નિર્દોષ છોડી મૂકવા માટે વિદ્વાન જજે આપેલા કારણોમાં કોઈ ક્ષતિ નથી. એટલું કહેવું પૂરતું છે કે વિદ્વાન જજે સામાવાળાને નિર્દોષ છોડી મૂકવા માટે સચોટ અને ખાતરીપૂર્વકના કારણો આપ્યા છે. વિદ્વાન અધિક લોક અભિયોજક વિદ્વાન જજે અગાઉ લીધેલા

દષ્ટિકોણથી વિપરીત દષ્ટિકોણ અપનાવવા માટે અમને સમજાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે અને તેથી, અપીલ નામંજૂર થવાને પાત્ર છે.

ઉપરોક્ત કારણોસર, અમને અપીલમાં કોઈ તથ્ય જણાતું નથી. તેથી, અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને રદબાતલ (ડિસ્મિસ) કરવામાં આવે છે. મુદ્દામાલની વસ્તુઓનો નિકાલ વિદ્વાન જજે વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં આપેલા નિર્દેશો અનુસાર કરવાનો રહેશે.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.